

Vec C-723/23 [Amilla]ⁱ

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

28. november 2023

Vnútroštátny súd:

Juzgado de lo Mercantil n.º 3 de Gijón

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

13. október 2023

Žalobkyňa

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Žalovaní:

VT

UP

ⁱ Názov prejednávanej veci je fiktívny. Nezodpovedá menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania vo veci samej

Konkurzné konanie – Žiadosť dlžníka v konkurze (žalovaného v tomto konaní) o oddĺženie – Námiетка jedného z veriteľov (žalobkyne v tomto konaní) proti tomuto oddĺženiu – Odôvodnenie námietky: konštatovanie, že dlžník je osobou, ktorej sa týka kvalifikácia konkurzu na majetok tretej osoby ako zavineného konkurzu

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa platnosti/výkladu – Článok 267 ZFEÚ – Zlučiteľnosť vnútroštátnych predpisov so smernicou (EÚ) 2019/1023 – Odôvodnenie 79 a články 20 a 23 smernice 2019/1023 – Pojem a dosah nepoctivého konania dlžníka alebo konania dlžníka v zlej viere – Zásada úplného oddĺženia – Konanie týkajúce sa druhej šance: subjektívne výnimky v. objektívne výnimky

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 23 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcach preventívnej reštrukturalizácie, o oddĺžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddĺžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii) vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnemu predpisu, akým je článok 487 ods. 1 bod 4 Texto Refundido de la Ley Concursal (konsolidované znenie zákona o konkurze) v znení vyplývajúcom z Ley 16/2022, de 5 de septiembre (zákon č. 16/2022 z 5. septembra 2022), keďže sa ním pod pojem „nepoctivé konanie alebo konanie v zlej viere“ dlžníka zahŕňajú jeho úkony týkajúce sa iných veriteľov tretích osôb než tých, ktorí sú uvedení na zozname veriteľov v rámci jeho vlastného konkurzu na majetok fyzickej osoby?

2. Je článok 487 ods. 1 bod 4 konsolidovaného znenia zákona o konkurze v znení vyplývajúcom zo zákona č. 16/2022 z 5. septembra 2022 v súlade s článkom 20 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcach preventívnej reštrukturalizácie, o oddĺžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddĺžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii), keďže stanovuje výnimku v konaní týkajúcom sa druhej šance, ktorá bráni v dosiahnutí úplného oddĺženia?

3. Je článok 487 ods. 1 bod 4 konsolidovaného znenia zákona o konkurze v znení vyplývajúcom zo zákona č. 16/2022 z 5. septembra 2022 v súlade s článkom 20 ods. 2 a odôvodnením 79 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcach preventívnej reštrukturalizácie, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii), keďže tento vnútroštátny predpis nezohľadňuje individuálnu situáciu dlžníka a stanovuje výnimku objektívnej povahy, pričom španielske súdy nemôžu posúdiť subjektívne okolnosti, ktoré existujú v prípade dlžníka, ktorý žiada o začatie konania týkajúceho sa druhej šance?

Uvádzané právne predpisy Únie

Odôvodnenie 79, ako aj články 20 a 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcach preventívnej reštrukturalizácie, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 (smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii)

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2020 z 5. mája 2020, ktorým sa schvaľuje konsolidované znenie zákona o konkurze), zmenený prostredníctvom Ley 16/2022, de 5 de septiembre, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019 [zákon č. 16/2022 z 5. septembra 2022, ktorým sa mení konsolidované znenie zákona o konkurze na účely prebratia smernice (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019] (ďalej len „TRLC“)

Najmä:

Článok 486 TRLC

Článok 487 ods. 1 bod 4 TRLC

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Účastníkmi tohto konania sú na jednej strane AGENCIA ESTATAL DE LA ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (Štátna agentúra pre správu daní, Španielsko; ďalej len „AEAT“), ktorá ako veriteľ prostredníctvom incidenčného návrhu podaného v konkurznom konaní týkajúcom sa dlžníka, ktorý je fyzickou osobou, pána VT, namieta proti žiadosti o oddlženie podanej týmto dlžníkom.

Námietka AEAT je odôvodnená tým, že v prípade pána VT existuje okolnosť uvedená v článku 487 ods. 1 bode 4 TRLC v znení vyplývajúcom zo zákona č. 16/2022 z 5. septembra 2022. Podľa tohto článku 487 ods. 1 bodu 4 TRLC dlžník, ktorý je fyzickou osobou, nemôže dosiahnuť oddĺženie, ak bol počas desiatich rokov pred podaním žiadosti o oddĺženie rozsudkom vyhlásený za osobu, ktorej sa týka konkurz na majetok tretej osoby, pričom tento konkurz bol kvalifikovaný ako zavinený konkurz. Ak by však dlžník ku dňu podania žiadosti o oddĺženie v celom rozsahu splatil svoje dlhy, môže mať nárok na oddĺženie.

- 2 Skutkové okolnosti, ktoré sú potrebné na vymedzenie právneho sporu v prejednávanej veci, možno zhrnúť takto:
- 3 Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Obchodný súd č. 3 Oviedo, Španielsko) so sídlom v Gijóne v rámci konkurzných konaní č. [1] a [2], z ktorých prvé sa týka obchodnej spoločnosti BLANCO Y NARANJA, S. L., a druhé obchodnej spoločnosti MALVA Y NARANJA, S. L., rozsudkami – pričom prvý z nich bol vydaný 23. novembra 2020 a druhý 20. apríla 2021 – kvalifikoval konkurzy na majetok oboch obchodných spoločností ako ZAVINENÉ.
- 4 Pán VT a jeho manželka, pani UP, boli solidárnymi správcami týchto dvoch obchodných spoločností. Z tohto dôvodu boli pán VT a pani UP v oboch rozsudkoch po tom, čo boli konkurzy na majetok uvedených obchodných spoločností kvalifikované ako ZAVINENÉ, označení za **osoby, ktorých sa týka kvalifikácia uvedených konkurzov ako zavinených konkurzov**. V dôsledku vyššie uvedeného bol pánovi VT a pani UP oboma rozsudkami uložený súbor sankčných opatrení: i) zákaz spravovať cudzí majetok a zastupovať alebo spravovať akúkoľvek osobu na variabilné obdobie, ii) strata akéhokoľvek práva, ktoré mali ako konkurzní veritelia alebo veritelia s pohľadávkami voči konkurznej podstate, iii) uloženie povinnosti pánovi VT a pani UP spoločne a nerozdielne uhradiť majetkový deficit – 280 468,64 € v prípade obchodnej spoločnosti BLANCO Y NARANJA, S. L., a 62 035,91 € v prípade obchodnej spoločnosti MALVA Y NARANJA, S. L. – a iv) povinnosť uhradiť vzniknuté trovy konania.
- 5 Proti oboj prvoradným rozsudkom boli podané odvolania na Audiencia Provincial de Asturias (Provinčný súd Astúria, Španielsko). O týchto odvolaniach sa rozhodlo rozsudkami, ktoré vydal prvý senát uvedeného Audiencia Provincial de Asturias (Provinčný súd Astúria) 8. marca 2022 a 1. marca 2022. V oboch rozsudkoch i) bola potvrdená kvalifikácia konkurzov na majetok oboch obchodných spoločností ako ZAVINENÝCH, ii) pán VT a pani UP boli naďalej považovaní za **osoby, ktorých sa týka kvalifikácia týchto konkurzov ako zavinených**, a iii) bol potvrdený zákaz činnosti uložený pánovi VT a pani UP a dĺžka jeho trvania, strata práv a uloženie spoločných a nerozdielných povinností týmto dotknutým osobám (v prvom z týchto dvoch rozsudkov je stanovené zníženie povinnosti nahradiť majetkový deficit, a to z 280 468,64 € na 169 085,24 €, a naopak v druhom z týchto rozsudkov je potvrdená suma, ktorá sa má uhradiť, bez zmeny). Odvolatelia sú podľa oboch rozsudkov povinní uhradiť trovy konania vzniknuté v tomto druhostupňovom konaní.

- 6 Keďže pán VT mal ťažkosti so splatením svojich dlhov, ako fyzická osoba, ktorá je podnikateľom, sa pokúsil uzavrieť mimosúdnu dohodu o platbách so svojimi vlastnými veriteľmi, pričom na tento účel podal príslušnú žiadosť na Cámara de Comercio de Gijón (Obchodná komora Gijón, Španielsko).
- 7 Uvedenú mimosúdnu dohodu o platbách sa nepodarilo uzavrieť, a preto konkurzný mediátor pána VT podal na Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Obchodný súd č. 3 Oviedo) so sídlom v Gijóne návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok pána VT.
- 8 Uvedený súd uznesením z 21. januára 2020 vyhlásil následný konkurz na majetok pána VT ako fyzickej osoby.
- 9 Ten istý súd uznesením z 8. februára 2021 kvalifikoval konkurz na majetok pána VT ako **NEZAVINENÝ**.
- 10 Pán VT listom, ktorý bol doručený do kancelárie uvedeného súdu 2. februára 2023, požiadal o oddĺženie.
- 11 Zástupca AEAT výslovne namietať proti uvedenej žiadosti o oddĺženie, a to z dôvodov uvedených v článku 487 ods. 1 bode 4 TRLC a na základe tohto ustanovenia. Naopak konkurzný správca vyjadril súhlas so žiadosťou dlžníka v konkurze. V dôsledku tejto námietky AEAT sa začalo príslušné konkurzné konanie.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 12 **AEAT** sa domnieva, že dlžníka v konkurze (pána VT) sa týka výnimka stanovená v článku 487 ods. 1 bode 4 TRLC po zmene zavedenej zákonom č. 16/2022 z 5. septembra 2022 na účely prebratia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019, keďže sa konštatovalo, že je osobou, ktorej sa týka kvalifikácia konkurzu na majetok tretej osoby ako zavineného v rozsudku, pričom dlžník v celom rozsahu nesplnil svoje záväzky.
- 13 **Dlžník v konkurze, pán VT**, sa domnieva, že je dlžníkom, ktorý konal v dobrej viere vo vzťahu „k svojim vlastným veriteľom“, pričom sa konštatovalo, že sa ho týka kvalifikácia v konkurze na majetok právnických osôb, v ktorých vykonával funkciu solidárneho správcu, lebo má postavenie solidárneho ručiteľa. Navyše sa domnieva, že zlá viera správcu vo vzťahu k veriteľom tretej osoby neobmedzuje prístup dlžníka k jeho oddĺženiu vo vzťahu k jeho veriteľom. Tiež zastáva názor, že vo vnútroštátnej právnej úprave bola stanovená výnimka z oddĺženia založená na okolnosti týkajúcej sa objektívnej zodpovednosti, ktorá nemôže byť predmetom posudzovania, čo je v rozpore so systémom výnimky založeným na subjektívnej zodpovednosti upraveným v smernici, teda so systémom, ktorý je založený na subjektívnych pomeroch dlžníka, ktoré umožňujú určiť, či dlžník konal nepoctivo. V prípade súčasného vnútroštátneho predpisu, ako bol vykonaný, to nie je možné. Dlžník v konkurze sa tiež domnieva, že platný španielsky predpis

je prísnejší než predchádzajúca verzia obsiahnutá v TRLC. Predchádzajúca verzia článku 487 neobsahovala obmedzenie, ktoré je v súčasnosti stanovené v jeho odseku 1 bode 4. To spôsobilo, že nový predpis sa zmenil na sankčný predpis, v dôsledku čoho sa podľa jeho názoru neuplatní v prípade dlžníkov, ktorí podali návrh na vyhlásenie konkurzu pred nadobudnutím jeho účinnosti, keďže podľa jeho tvrdení je retroaktívne uplatnenie sankčného predpisu na situácie, ktoré vznikli pred nadobudnutím jeho účinnosti, v rozpore s Constitución Española (Ústava Španielska).

- 14 **Konkurzný správca** sa domnieva, že nemožno konštatovať, že dlžník konal podľa vnútroštátnej právnej úpravy nepoctivo alebo v zlej viere vo vzťahu k veriteľom pri vzniku dlhu, počas insolvenčného konania alebo počas splácania dlhu. Celý dlh, ktorého sa môže týkať oddlženie, je pôvodný dlh oboch spoločností, v ktorých dlžník a jeho manželka, pani UP, vykonávali funkciu spoločníkov, solidárnych správcov a solidárnych ručiteľov, a preto ťažko mohli konať nepoctivo pri vzniku dlhu alebo počas insolvenčného konania a splácania dlhu. Keďže pán VT podal návrh na vyhlásenie konkurzu na jeho majetok, už boli zbavení všetkého svojho majetku, ktorý sa musel speňažiť na uspokojenie pohľadávok, a preto v prípade dlžníka existujú subjektívne okolnosti na dosiahnutie oddlženia. Konkurzný správca sa tiež domnieva, že prvé prechodné ustanovenie ods. 3 bod 6 zákona č. 16/2022, ktorý stanovuje, že toto ustanovenie sa uplatní na žiadosti o oddlženie, ktoré sa podajú po nadobudnutí jeho účinnosti (ku ktorému došlo 26. septembra 2022), je protiústavné, lebo porušuje článok 9 ods. 3 Ústavy Španielska, ktorý stanovuje zásadu zákazu retroaktivity ustanovení stanovujúcich sankcie, ktoré sú prísnejšie alebo obmedzujú individuálne práva, a zásadu právnej istoty.
- 15 Pokiaľ ide o vhodnosť predloženia návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdneho dvoru Európskej únie z dôvodu prípadnej nezlučiteľnosti článku 487 ods. 1 bodu 4 TRLC so smernicou (EÚ) 2019/1023 (pričom vnútroštátny súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k tejto otázke), **AEAT** nesúhlasí s jeho predložením, pričom v podstate tvrdí, že neexistuje rozpor so smernicou 2019/1023, keďže výpočet uvedený v článku 23 ods. 4 tejto smernice nie je vyčerpávajúci a táto smernica sa neuplatňuje na fyzické osoby, ktoré nie sú podnikateľmi. **Dlžník v konkurze** sa domnieva, že vnútroštátna právna úprava je v rozpore s článkom 20, článkom 23 ods. 1 a odôvodnením 79 smernice. **Konkurzný správca** vyjadril súhlas s predložením návrhu na začatie prejudiciálneho konania, keďže sporné ustanovenie – článok 487 ods. 1 bod 4 TRLC po zmene vykonanej zákonom č. 16/2022 z 5. septembra 2022 – je v priamom rozpore s obsahom článku 23 smernice 2019/1023.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 16 Článok 23 smernice dovoľuje, aby členské štáty zachovali alebo zaviedli ustanovenia, ktorými sa zamieťa alebo obmedzuje prístup k oddlženiu, ak podnikateľ konal voči „veriteľom“ nepoctivo alebo v zlej viere. V prejednávacom

prípade výnimky stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch, vrátane výnimky uvedenej v článku 487 ods. 1 bode 4 TRLC, upravujú prípady, v ktorých dlžník podľa vnútroštátneho zákonodarcu konal nepoctivo alebo v zlej viere, pričom vzniká pochybnosť, či je toto ustanovenie v súlade so smernicou Únie, lebo tento predpis Únie podľa všetkého odkazuje na nepoctivé konanie dlžníka alebo konanie dlžníka v zlej viere vo vzťahu k jeho veriteľom, a nie vo vzťahu k veriteľom tretej osoby, aj keď dlžník musel niesť zodpovednosť vo vzťahu k nim, lebo má postavenie solidárneho správcu a solidárneho ručiteľa, najmä ak bol konkurz na majetok dlžníka, ktorý je fyzickou osobou, kvalifikovaný ako NEZAVINENÝ.

- 17 Vnútroštátnemu súdu preto nie je jasné, či pojem „veritelia“, ktorý je uvedený v článku 23 ods. 1 smernice, označuje výlučne veriteľov dlžníka, ktorý sa nachádza v oddlžovacom konaní, alebo či pod pojem „veritelia“ podľa právnej úpravy Únie patria aj veritelia tretej osoby na účely oddlženia dlžníka, ktorý je fyzickou osobou.
- 18 V posudzovanom prípade skutočnosť, že konkurzy na majetok dvoch tretích osôb – spoločností BLANCO Y NARANJA, S.L., a MALVA Y NARANJA, S.L. (pričom dlžník v konkurze bol spolu so svojou manželkou, pani UP, solidárnym správcom týchto spoločností) – boli kvalifikované ako zavinené, vyvoláva pochybnosť, či veriteľmi, ktorí sú uvedení v článku 23 ods. 1 smernice, sú výlučne veritelia dlžníka, ktorý je fyzickou osobou, v jeho konkurze, alebo či pod tento pojem treba zahrnúť aj veriteľov tretej osoby.
- 19 Prvou otázkou, ktorú treba položiť Súdnemu dvoru, teda je, či možno na veriteľov tretej osoby rozšíriť obmedzenie alebo výnimku týkajúce sa prístupu k oddlženiu dlžníka vo vzťahu k jeho vlastným veriteľom a či je to zlučiteľné so všeobecným pojmom „veritelia“, ktorý je uvedený v článku 23 ods. 1 smernice. Inak povedané, patria do pôsobnosti pojmu „nepoctivé konanie alebo konanie v zlej viere“, ktorý je uvedený v článku 23 smernice, úkony dlžníka vo vzťahu k iným veriteľom než tým, ktorí sú uvedení na zozname veriteľov v rámci jeho konkurzu na majetok fyzickej osoby?
- 20 Preto sa Súdnemu dvoru Európskej únie predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania, aby poskytol odôvodnenú odpoveď, pričom vyloží citované ustanovenie smernice a preskúma, či je vnútroštátna právna úprava, ktorú predstavuje článok 487 ods. 1 bod 4 TRLC, v súlade s výkladom pojmu veritelia uvedeného v článku 23 ods. 1 smernice, ktorý podáva Súdny dvor, a teda či je uvedený vnútroštátny predpis v súlade alebo v rozpore so smernicou o insolvenčii.
- 21 Okrem toho úplný prístup ku konaniu, ktoré môže viesť k úplnému oddlženiu, v prejednávacom prípade nie je možný, lebo uplatnenie výnimky stanovenej v článku 487 ods. 1 bode 4 TRLC bráni tomu, aby dlžník, ktorý je fyzickou osobou, mal úplný prístup ku konaniu na úplné oddlženie, ktoré je upravené v článku 20 smernice, keďže sa od neho vyžaduje, aby zodpovedal vo vzťahu

k veriteľom tretej osoby, čím sa obmedzuje alebo vylučuje možnosť dosiahnuť úplné oddĺženie vo vzťahu k jeho vlastným veriteľom.

- 22 Je preto článok 487 ods. 1 bod 4 TRLC zlučiteľný s článkom 20 smernice? Je výnimka, ktorú stanovuje tento vnútroštátny predpis, v súlade s právnymi predpismi Únie, z ktorých vyplýva, že má ísť o konanie, ktoré môže viesť k úplnému oddĺženiu?
- 23 Právna úprava prístupu k úplnému oddĺženiu, ktorá sa nachádza v uvedenom predpise Únie, tiež vyžaduje, aby bola táto právna úprava založená na subjektívnych pomeroch dlžníka, teda na jeho individuálnej situácii, pričom článok 20 ods. 2 smernice v tejto súvislosti stanovuje ako súdne alebo správne kritériá subjektívneho hodnotenia pomerov dlžníka, aby povinnosť splatiť dlh bola primeraná zaistiteľnému alebo disponibilnému príjmu a majetku počas lehoty na oddĺženie. V posudzovanom prípade vnútroštátny predpis nezohľadňuje individuálnu situáciu dlžníka, ale výnimka, ktorú stanovuje článok 487 ods. 1 bod 4 TRLC, je objektívna, pričom španielske súdy nemôžu posúdiť subjektívne okolnosti, ktoré existujú v prípade dlžníka, ktorý žiada o začatie konania týkajúceho sa druhej šance, ako je to stanovené v odôvodnení 79 smernice.
- 24 Možno teda za nepoctivé konanie dlžníka alebo konanie v zlej viere dlžníka podľa právnych predpisov Únie považovať skutočnosť, že sa ho týka kvalifikácia konkurzu tretej osoby ako zavineného, ak vo vnútroštátnej právnej úprave nie sú stanovené kritériá, ktoré by umožnili súdom subjektívne posúdiť toto konanie dlžníka, ktorého konkurz na majetok fyzickej osoby bol kvalifikovaný ako nezavinený?
- 25 S prihliadnutím na to, že podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ sa súdy členských štátov môžu obrátiť s otázkou výkladu alebo platnosti práva Únie na Súdny dvor, pokiaľ usúdia, že jeho rozhodnutie je nevyhnutné pre vydanie ich rozhodnutia, a navyše s prihliadnutím na to, že návrh na začatie prejudiciálneho konania môže byť osobitne užitočný najmä v prípade, ak sa pred vnútroštátnym súdom nastolila nová otázka výkladu, s ktorou sa spája všeobecný záujem na jednotnom uplatňovaní práva Únie, alebo ak existujúca judikatúra neposkytuje potrebné objasnenie v rámci úplne nového právneho a skutkového rámca, vnútroštátny súd predkladá Súdnemu dvoru tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, aby mohol rozhodnúť spor, ktorý je predmetom prejednávanej veci.